

ТИБОР МОЛНАР: ХЕРОЈИ ВЕЛИКОГ РАТА (1914–1918) СА БАЧКОГ ПОТИСЈА (РЕЗИМЕ)

Аустријско-угарска нагодба из 1867. године је омогућила стварање дуалистичке Аустро-Угарске Монархије. При томе су реформисане и њене оружане снаге, које су чиниле главну кохезиону силу државе. У периоду од 1868. до 1912. донето је низ закона, који су регулисали област одбране: војна обавеза је била обавезна за све грађане и обављале се служењем војног рока у стајаћем, односно у резервном саставу.

Попуна војних јединица људством се заснивала на територијалном принципу: обвезници са одређеног подручја, сличног менталитета одн. познавања језика, служили су у истим јединицама. Ово је било значајно, јер се радило многонационалној држави. Командни језик војске је био немачки, односно мађарски и хрватски. Родови војске су били пешадија, коњица и артиљерија.

Уочи Првог светског рата војне снаге Аустро-Угарске су чиниле:

- Царска и Краљевска (заједничак) војска и ратна морнарица (ц. и кр.),
- Мађаско краљевско Домобранство (м. кр.), односно Царско-краљевски Ландвер (аустријско Домобранство),
- Мађарски краљевски Народни устанак, односно Царско-краљевски Ландштурм (аустријски Народни устанак).

Војни обвезници са бачког Потисја, који је према попису становништва из 1910. године имао 120 хиљада становника, били су већином распоређени у две пешадијске јединице: у ц. и кр. 86. (суботички) пешадијски пук, односно у м. кр. 6. (суботички) домобрански пешадијски пук.

Ратне операције аустро-угарске војске почеле су нападом на Србију 12. августа 1914. године. На руском ратишту, у Галицији сукоби су почели 18. августа 1914. године. Уласком Италије у рат, маја 1915. године отворена је нова фронта од Швајцарске до Јадранског мора у дужини од 600 километара. Борбе су вођене све до новембра 1918. године, када је Велики рат окончан потписивањем примирја између зараћених страна.

Борбе на свим ратиштима су за последице имале огромне људске губитке: према званичним подацима живот је током рата изгубило 10 милиона војника.

Аустро-Угарска је имала 1,5 милиона погинулих, од тога Угарска 661 хиљаду.

На основу спроведених истраживања са територије бачког Потисја погинуло је укупно 3616 војника: из Аде 416, из Бачког Градишта 160, из Хоргоша 185, из Мартоноша 189, из Кањиже 766, из Мола 268, из Бечеја 389, из Бачког Петровог Села 234, а из Сенте 1009 – највише њих је погинуло током 1915. и 1916. године, када су вођене најжешће битке. Узрок смрти је најчешће био рањавање ватреним или хладним оружјем, односно услед експлозије. Харале су и разне болести: највише тифус и колера, али многи су преминули и од туберкулозе, која је наступила услед лоших услова на фронту.

Већина погинули мушкарци са бачког Потисја су били у „најбољем“ животном добу: терћина је имала 21-30, а четвртина 31-40 године живота. Велика већина њих – 49-77%, зависно од насеља – у цивили је живела од пољопривреде: већином су то били надничари, или власници ситних пољопривредних газдинстава. Међу погинулима је било и таквих, који су у цивилном животу били занатлије, трговаци или намештеници: њихов удео међу погинулима је у зависности од насеља износио 8-19%. Међу погинулима је било 54 особе, које су припадале интелигенцији: били су то учитељи, професори, адвокати и студенти.

Пошто је у овом региону живело највише људи римокатоличке вероисповести, и међу погинулима је било највише припадника ове религије – преко 83%, првославаца је било 13,32%, док је припадника јеврејске вероисповести било 2,15% од свих погинулих.

Војници са територије бачког Потисја, који су погинули у борбама вођеним за време Првог светског рата, почивају на далеким гробљима, а ова књига је покушај да се њихова успомена виртуално сачува од заборава.